

ГРЕХЪТ НА ЧОВЕКА -СОБСТВЕНО ПРОТИВОРЕЧИЕ

17. Грехът в Библията

Думата грях раздвижва съзнанието. И дори да не вярваме в Бога, ние свързваме греховната си постъпка с мисълта за Него и за Неговата святост. Веднага изпитваме вина, понякога се и разкайваме за стореното. Всъщност грехът има винаги религиозни измерения и засяга отношенията между Бога и човека. Ние грешим често, но се затрудняваме, когато анализираме процеса на зараждане и развитие на греха. А той протича почти еднакво за всички хора, има и свой прототип в първия грях на Адам и Ева.

Ситуацията преди грехопадението

Грехът като феномен се описва още в първите глави на Библията (книга Битие, 3 гл.), в разказа за срещата на Ева със сатаната. Тогава настъпва промяна в психофизическото състояние на Адам и Ева, променя се отношението им към Бога и заобикалящия ги свят, помрачава се Божият образ у тях. В този ден нашите прародители избират пътя, по който вървим и всички ние днес.

Фаталният избор на Адам и Ева е подпомогнат от сатаната, който се проявява чрез змията: „Змията беше най-хитра от всички полски зверове, които Бог създаде. И рече тя на жената: истина ли каза Бог да не ядете от никое дърво в рая? Жената отговори на змията: плодовете от дърветата можем да ядем, само от плодовете на дървото, що е посред Рая, рече Бог: не яжте от тях, за да не умрете. Тогава змията рече на жената: не, няма да умрете. Но Бог знае, че в деня, в който вкусите от плодовете, ще ви се отворят очите и ще бъдете като богове, знаещи добро и зло. Видя жената, че дървото е добро за ядене и че е приятно за очите и многожелано, защото дава знание, взе от плодовете му и яде, па даде и на мъжа си, та яде и той. Тогава се отвориха очите на двамата”.

За да изпълни своето намерение, сатаната въздейства на първите хора непосредствено чрез змията, а не по пътя на внушението. Той се надява Ева да се заинтересува от думите ѝ, както и става. Ева слуша внимателно змията и размисля върху казаното от нея.

Грехопадението

В Библията съществуват два повествователни момента, съответстващи на двете психологически степени, в които се осъществява изкушаването на Ева от сатаната.

В началото на разговора им сатаната цели да събуди недоверие у Ева към Бога и протест срещу Него. С думите си: „Истина ли каза Бог да не ядете от никое дърво в Рая” сатаната представя Бога като деспотичен господар, Който ограничава свободата на човека. Така поставен, въпросът на сатаната подтиква Ева да подложи на съмнение добронамереността на Бога към нея и Адам. Очакваният резултат не закъснява. Ева се разколебава в предаността си към Бога и се усъмнява в Неговата доброта. Въпреки това не можем да не признаем, че в по-нататъшния им разговор Ева се опитва да възрази на сатаната, макар думите му вече да пораздат съмнение у нея. Тя се поддава на изкушението и несъзнателно следва модела на поведение на изкушителя.

Чрез втората си атака сатаната успява да породи у Ева самолюбие и желание да се освободи от покровителството на Бога. Сатаната става по-самоуверен и по-настъпателен. Той уверява жената, че не само няма да умрат, ако вкусят от дървото за познаване на добро и зло, но ще придобият пълно знание и ще станат като богове. Невероятното обещание помрачава светлия ум на Ева, която дръзва да пожелае да стане бог. Трудно е да се каже дали тази страст към величие е плод на недостатъчно знание или е резултат от обсебването от сатаната. Не можем да знаем, естествено, какво е мислила Ева, дори да се опитаме да погледнем от нейна гледна точка; можем само чрез аналогии от по-късните времена да съдим за емоционалното ѝ състояние. Подобно на нея царе и императори на Египет и Рим обезумяват и се обявяват за богове. Те не само се преживяват като такива, но искат да бъдат почитани като богове. Може би действията им са някакво ехо от Евиния копнеж. Къде ли другаде може да се зачене това безумно желание за обожествяване, освен в гордостта на човека? В действителност сатаната измамва Ева. Тя достига до дълбока духовна криза - нарушаването на йерархията на ценностите и желанието сама, без Бога и не навреме, да стане бог. Нейното желание се превръща в решение. Ева съгрешава в този момент. Останалото е външен израз на греха - яденето от плодовете на дървото. Нашата прамайка се възгордява, самовлюбва се, възбужда у себе си чувственост. Така възникват трите центъра на човешката греховност, които тлеят у всеки от нас: гордост житейска, похот на очите и похот на плътта.

Адам и Ева преминават през две низходящи фази на своето падение: недоверие към Бога и възгордяване и трансформиране на любовта към истината в любов към благата на този свят. Грехът на Адам и Ева се предава по наследство на всички техни потомци и ние грешим като тях и страдаме като тях.

Развитие на греха

Грехът като мисъл вероятно се появява в съзнанието на първите хора, а след това кристализира по-ясно в стремежа им за самостоятелно усъвършенстване и придобиване на знания. Поради тази причина той се смята за свободен личен акт, зародил се в избора между доброто и злото, но в посока към злото чрез външно изкушение. От етическа позиция за нас е важен самият процес на зараждане и развитие на греха: Първият момент започва със спиране на вниманието (1) върху обекта на греха. Това води до желание (2), което можем да удовлетворим или отклоним. По-нататък то може да завладее човека и да го застави да размисля върху него (3) и да изпитва задоволство, удоволствие (4) от тези мисли. Тези фази, през които покълва грехът, не са грях. Човек все още е властен да отблъсне изкушението. На следващата преходна фаза се взема решение (5). Ако то е положително, човекът вече е съгрешил. Последната фаза е самото изпълнение на решението (6), което е само една нормална страна на грехопадението. Ако не се вземе решение за изпълнение на желанието, човек е победил изпитанието. Грех няма!

В практически аспект борбата срещу греха е най-лесна, ако се започне в началото и се прекъсне веригата още в първите фази.

а) Грех и свобода

Предпоставка за греха е неправилният избор на човека. Бог сътворява човека със свободна воля. С такава воля били Адам и Ева през първата фаза от своя живот.

Свободната воля още не означава свободен човек, а само възможност човекът да бъде свободен. По-нататък, за да се прояви свободната воля, е необходимо човекът да извърши избор между две или няколко изключващи се неща. Ето затова Бог белязва двете дървета в Рая - дървото на живота и дървото за познаване на добро и зло. Дървото на живота символизира Бога, а дървото за познаване на добро и зло - независимост от Бога. Адам и Ева избират второто дърво и превръщат свободната си воля в действителна отрицателна свобода.

б) Стремехът към знание не е грях

Що се отнася до избора на дървото за познаване на добро и зло, трябва да имаме предвид, че нашите прародители не са сгрешили, защото са пожелали да придобият знание. Стремехът към знание не се осъжда от Бога. Нещо повече - човекът е длъжен да се стреми към тази цел. По-късно Исус Христос ни призовава да бъдем съвършени като Бога, а съвършенството е и знание. Следователно тук няма противоречие. Защо тогава настъпва разрив между Бога и човека? Адам и Ева съгрешават и са постигнати от последиците на греха, защото пожелават самонадеяно, без помощта на Бога да придобият абсолютното знание. Самонадеяността е равна на горделивост, а горделивият се мисли за повече, отколкото е. И още нещо съществено: През този период от живота си първите хора не притежавали високо съзнание за целесъобразна употреба на космическото знание. Опитът е бил преждевременен. Имало опасност знанието, към което се стремели Адам и Ева, да бъде употребено за лоши цели. Това, впрочем, се е случвало много пъти в историята на човечеството, когато недобросъвестни хора са разполагали с постиженията на науката и са ги използвали за нехуманни дела.

Колкото и песимистично да звучи, грехът съществува, а злите хора се умножават и стават по-изкусни в лошите си дела. И за нашето време прилягат думите на цар Давид: „Всички се отклониха, станаха еднакво покварени; няма кой да прави добро“.

Означава ли това, че грехът е наша неизбежна участ? Не! И грехът, и злото са победени от Исус Христос. С помощта на Неговото учение ние можем да превъзмогнем злото. Затова то не е вече страшно за нас. Исус Христос ни учи как да се борим срещу греха. Разбира се, човек е изложен на опасността да извърши грях. Но християнинът знае, че **стореният грях трябва да бъде изповядан**, и Христос е обещал, че изповяданият грях **се опрощава** и се забравя. Християнинът не пребивава в грях. Един известен богослов пита: Каква е разликата между агнето и прасето? Когато падне в локва кал, агнето бързо излиза, изтръсква се, за да се освободи от калта. А прасето си остава в калта и се наслаждава. Такава е разликата между този, който иска да се освободи от греха, и този, който се наслаждава на греха.

Днес грехът няма власт над нас, освен ако съзнателно не възобновим силата му чрез гордост, безлюбие и егоизъм, каквито са проявили Адам и Ева.

Грехът е рожба на човека, а не негова участ.

18. Измерения на греха

Тъй като Бог е създал този свят, Той знае по-добре от всеки друг кои са вечните закони на живота, чието спазване ни осигурява добри отношения с хората и щастливи дни на мир със себе си. Ако Бог не се интересуваше от нас, не би се постарал да ни ги разкрие. Човечеството би загинало в хаос и омраза. Ето думите на цар Давид от Свещеното Писание на Стария Завет: „Господи, Твоята правда е правда вечна и Твоят закон е истина“. И в най-тежките времена Божиите изисквания са били спирачка за крайните проявления на злото. Жестоките хора също са изпитвали неосъзнат респект пред тях.

Грехът е закононарушение

Десетте Божии заповеди, получени от Мойсей на планината Синай, са израз на Господнята любов към хората. **Новите заповеди на Христос** - също. И това не е всичко. Творецът е запалил в човешките души една Божествена искра, която наричаме „съвест“. Тя ни държи в постоянна връзка с Него. Когато съвестта ни обвинява, значи и Бог ни обвинява. Така е всъщност и с невярващите, макар те да не го разбират. Никой не е способен да излъже съвестта си, ако тя е още жива. Тъй както не би могъл да излъже Оня, Който всичко вижда. „Защо се пропи този човек? - питат хората. - Имаше много пари, имаше всичко.“ Защото съвестта му не го е оставяла на мира.

Ние сме получили от Бога тези заповеди като Негови деца. Искал е да ни спести хиляди заблуди и нещастия, да ни предпази от опасностите, които ни преследват. Сравнени с Него, ние сме така малки, ние не знаем какво ще стане в следващия час. Как в такъв случай да определим понятието **грех**? Той е нещо, което вършим срещу Бога, срещу Неговите закони и срещу себе си. Кое е главното му измерение? **Непослушанието**. Има явни сходства между непослушанието ни пред Небесния Баща и непослушанието на децата, които не чуват думите на своя родител. „Не ходи при тези хора, опасно е...“ - едно от многото предупреждения, основани върху опита и знанието. Всичко може да се случи, ако детето постъпи своеволно. Непослушанието води винаги до своеволия, а те често се превръщат в катастрофа. Милиони хора пропиляват живота си в пианство, наркомания, престъпления, разврат, сляпа подвластност на парите, завист и омраза, непризнателност и егоизъм, отчуждение, страх от поемане на отговорност. Ето защо мнозина са повтаряли: „Ако можех да започна отначало, не бих повторил тия грешки“. „Грешка“ и „грех“ тук се покриват изцяло. Светият Бог ни е създал „по Свой образ и подобие“, но ние, затънали в своеволието си, придобиваме друг образ, той е отблъскващ.

Грехът е болест

Разбира се, човек измисля оправдания за всичко. Един закоравял пушач, пианица и сладострастник ще ви каже: „Лошо живях, но поне ми беше интересно“. Греховният живот е интересен. Една толкова разпространена теза, че милиони млади хора жертват чистотата си от страх и без желание, само за да не изглеждат скучни. С недостойното отстъпление от себе си обаче те привличат не чуждото внимание, а всевъзможни беди. Тайната на грешниците - за нея никога не се говори - е в

обстоятелството, че не се уважават помежду си. Още по-малко се говори за скритото им уважение към силния и чист човек. Като млад са го осмивали, но сега следят живота му с почиттелно учудване. Грехът е област, в която най-важното остава непризнато. И все пак, интересно ли е такова съществуване?

Грехът е болест, **ненаситност**. Той се повтаря. Няма безкрайни варианти нито в пиянството, нито в сладострастието, нито в измамата, нито в хазарта. Едно и също падение, с някакви нюанси. Когато разширяваме дозата на греха, а това е неизбежно, търсим само задоволяването на своята страст. Ден и нощ. Пропускаме хиляди неща от живота. Другите се събират, забавляват се, мислят за семействата си, помагат на приятелите си. А ние, ослепели за света, постоянно губим човешкото у себе си. Това е път към душевната смърт. Грехът обсебва хората така, че те забравят всичко извън него. Най-лошото е, че губят представа за нормалното. Ако чуete разговор на професионални крадци, ще останете поразени от тяхната жестокост и цинизъм. Те са готови да ограбят всеки, даже бедните и немошните. Такъв е критерият им за нормално поведение и затова се разминават със света. В известен смисъл са извън света, чиито критерии са други - даже според човешките закони. Не е нужно да се споменава колко са се отдалечили от Бога.

Победата над греха ни прави свободни

Интересният и пълноценен живот се определя от човешката борба с греха. Защото тя е пълна с напрежение, но също и с удовлетворение: когато проявяваме характер, казваме „не“ на изкушенията. Това е много трудно, по-лесно е да кажем „да“.

Най-важното е, че тази победа над греха ни прави вътрешно свободни. Не ставаме роби на пороците и страстите си. Сърцето ни, очите ни са отворени за целия свят. Музиката, природата, човешкото благородство - всичко ни въздейства. Живеем истински. Нима извратеният човек знае нещо за любовта? Или богатият измамник познава сладостта на спечеленото с труд? Или наркоманът помни радостта от здравето?

Бог не ни принуждава да сме праведни. Той ни е дал свободна воля. Само че тази воля може да ни прати както в робството, така и в свободата. Истинският живот е само един. Признак на велика мъдрост е да спазваме Божиите заповеди. Бог ни обещава за това послушание голяма награда.

Бог е скрит в Своите заповеди. Човек би го намерил само ако започне да ги съблюдава. Един ден ще се усети пречистен и новороден, пълен с вяра и самоуважение; ще разбере как действа Бог в живота му, как го подкрепя, как го спасява. Няма по-светло преживяване. А какво ще стане, ако всички спазват Божиите заповеди? Как ли ще изглежда нашата земя?

Съществува още един невероятен момент, когато говорим за греха. Чистите човешки отношения, доверието, грижата, т.е. онова, което ни прави щастливи, е **израз на Божията любов**, пренесена в сърцата ни от Светия Дух. Големият грешник стои вън от този кръг. Дълбоко в себе си той знае, че е отхвърлен. Затова чудните неща, които радват и стоплят нашето сърце, постоянно го измъчват: влюбената двойка, детският смях, луната, отразена в бавно течащата вода... Слънцето е благодат за здравите очи,

но причинява непоносима болка на болните очи. Повтаряният грях задебубява душата, убива трепетите в нея. Той се храни от тъмнината.

19. Психология на греха

Да обичаме себе си е нормално. Лошо е да възприемаме света и хората в него единствено като поле за собствените ни изяви. Тази е основната ни грешка. Отдалечаваме се вътрешно от другите, ожесточаваме сърцето си в борбата за известност и успех, губим чувството за милост. И не усещаме безсмислието на всичките си действия. „Каква полза - пита Иисус - ако завладееш целия свят, но изгубиш своята душа?" Тезата за общественото издигане, парите и славата, които ни правят щастливи, е много опростена и невярна. Немалко от успешните живеят в самота и в кошмари. Влизат в психиатрични клиники, лекуват се от алкохолизъм или наркомания. Примерите са безброй. Разбити семейства, пропадащи синове и дъщери, за които богатството на родителите се е оказало капан. Мислели са, че имат всичко, но явно нещо много важно е пропуснато.

Егоизмът - основа на греха

Грехът почти винаги се дължи на себелюбието. Пълнотата на живота ни обаче зависи от богатството на вътрешните преживявания. Няма как да си щастлив, ако не си обичан. Но за да стане това, би трябвало да обичаш и ти. Ето защо и хора със скромно място в живота понякога са истински щастливи. Те дават и получават голяма човешка топлина.

Какво застрашава себелюбеца от самото начало? Загубване на връзката с Небето, отпадане от Бога, изоставеност. **Забравиш ли любовта към хората, забравяш и любовта към Бога.** Как ще дойде тогава зов отгоре, утеха и подкрепа? Колкото по-нависоко се издигаш, толкова по-страшен е този живот без Бога. Все по-често напомняш самотно дърво, подложено на яростта на бурите.

Животът ни без Бога ни прави податливи на крайности, лоши страсти и пороци, а те убиват човечността, нежността и състраданието - притежанията на някогашното ни детско сърце. Без святата защита на Небето ставаме лесна плячка на черни сатанински сили. Непредвидени и необясними нещастия могат да ни се случат всеки ден. Спечеленото може бързо да се разпилее. „Бог го наказва" - твърдят тогава хората.

Когато човек греша, той се отдалечава от Бога, той напуска Бога, и то по своя воля. Бог не желае да Го обичаме насила. „Негов дом сме ние" - казва Свещеното Писание за вярващите. Бог обитава тяхната душа. **А душата на себелюбеца е дом на пустотата.** Човек просто не си е достатъчен сам. Нужно му е да вярва, че някъде има съвършенство, велико и спокойно щастие. И това убеждение може да го преобрази така, че да изпита удовлетворение от всяка преживяна минута.

Противоречието - път към греха

Някой би попитал: „Кому пречат себелюбците?". Отговорът е: „На много хора". Нека употребим ясно думата „зло". То е всепроникващо и проявленията му са безбройни.

Грешниците са негов проводник: защото робуват на личните си страсти и амбиции, слепи са за нуждите на другия. Вижте този егоист. Той си купува скъпи дрехи, ходи по ресторанти с приятели, а децата му не си дояждат. Прибира се, когато си ще и не е до своята жена в тежките моменти от живота. Не ѝ осигурява радости и малки празници. **Първият изпит по човешка доброта е отношението към най-близките ни хора.**

Каква стойност имат лекциите ни в университета, победите на спортното поле или успехите в бизнеса, ако близките ни страдат от нашето отношение към тях?

За греховете си човек намира много обяснения, но не е достойно да ги търси във от себе си. Някой се държал грубо с жена си и родителите си, тъй като е изнервен и отчаян поради несъвършенствата на обществото? Престъпността, ниските заплати, високите цени? Ние сме създадени свободни и сме отговорни за постъпките си. Пороците на обществения живот не отменят личния ни нравствен дълг! **Нямаме право да прехвърляме своята вина на други хора**, на средата или на Бога; да си измиваме ръцете, ако сме способни да помогнем на човек, който е в беда, и не го сторим. Трябва да се помни, че всяко лично действие влияе на света, прави го по-добър или по-лош. Достоевски казва - ако върви по улицата с гневно лице, човек може така да потресе душата на някое дете, че да зароди в него семето на злото.

Не е толкова лесно да се разбере до каква степен са греховни човешките дела, понеже лошото в тях често е примесено с добро. Вярващият човек вижда първо -решките и недостатъците си, но при много хора е обратното. Бизнесмен мами своите клиенти, а отделя малка част от печалбата си за нуждите на старчески дом. Забравя първото, но не и второто, и се смята за добър човек. Но той просто маскира тото, затова **мярката ни за добро трябва да е висшето добро, т.е. Бог.**

Пътят към греха крие особена противоречивост. И най-големите бъдещи тирани в световната история уверявали, че ще донесат справедливост и благоденствие на хората. Може и да са го мислели. Някои донжуановци казват на всяка срещната жена, - че я обичат. Случва се в момента да си вярват, но те просто я искат в леглото. Някаква организация събира средства за тежко болни хора и всички дават състрадателно пари. Парите и организацията изчезват, но лъжливите благотворители наистина са възнамерявали да правят добро. Дошло е обаче изкушението, а с него и падението. С една дума, най-успешно се върви към злото, като се използва силата на доброто и те движат отначало чудесни намерения. Даже осъзнато лоши хора не казват никога „аз съм лош човек“. Те държат най-безсрамните тиради за почтеност и морал. Разчувстват се, когато говорят, но злото у тях надделява. Тази несамостоятелност на греха доказва съществуването на доброто. А страхът да се декларира явно злото е неволен опит на всеки грешник да се скрие от Божията справедливост.

Естествено, в човека има винаги нещо добро, колкото и далеч да е стигнал в греха си. Но все държи да бъде хвален, а истината го разгневява.

Какво остава един ден?

Вярващият говори за чуждия грях със съчувствие и любов към човека. Не за да уязви другия или да го обвини, а за да излекува той своята душа, да не погуби Божието в себе си. Творецът, но и сътвореното представляват безкрайна ценност. От красивата пеперуда до одухотворения поглед на едно човешко същество - всичко на земята

предизвиква удивление. Всеки от нас е индивидуалност, различна от милиардите индивидуалности по света. И за тях Бог се грижи поотделно. Да унищожаваш своята душа, своя мозък, своето тяло с пиене или дрога, да рушиш не само себе си, но и света е **произвол, който се наказва**. Винаги става така - властолюбивите, прекалено честолюбивите, завистливите, алчните за пари, неудържимите сластолюбци си поставят цели, които трябва да им донесат полза, а резултатът е повече или по-малко разрушителен. Нашата робска зависимост от нисшето в човешката природа проваля младежките ни мечти - забравените мечти да осъществим високи духовни цели. И какво става накрая? Покрай сластолюбцеца тече грандиозният поток на живота с цялата му красота и радости, трудности и страдания. А той на нищо не се радва освен на задоволената си похот, не забелязва ничия мъка, никого не подкрепя. Амбициите и пороците много често се оказват ненаситни. Желанието да имаш още, да се издигаш още. Един ден обаче могат да останат само недоволството от себе си, разстроените нерви, душевните, а може би и физически болести.

Нравствената и духовната област имат своя йерархия. Там скромният човек, пълен с благородство, състрадание и обич, заема най-високо място. Вярващият знае колко незначителни изглеждат земните успехи в Божиите очи и колко важни са нравствените достойнства. Изкачването на цар Петър из Рила, за да се поклони на отшелника Иван Рилски, символизира преклонението, което светското рано или късно оказва на духовното. **Животът е борба на ценности**. От едната страна са гордостта, властолюбието, честолюбието, тщеславието, обидчивото самолюбие, завистта и тяхната ценностна система; от другата - безкористната любов към Бога и хората, привързаността към абсолютните ценности, към истината, красотата, чистотата на сърцето, жертвоготовността, смирението пред величието Божие, привързаността към семейството и близките.

Добре и творчество - те не са еднозначни. Понякога в това е шансът ни. Тази красива сграда, построена от възгордял се архитект: каква благодарност ще трепне изненадващо в сърцето му? Към кого? Кога? **Бог ни е създал творци, а ние можем и да пропилием даровете му**. Но понякога стоим удивени пред делата си. И ни се струва, че нашата ръка е направлявана от другаде, без да знаем как.

20. Грехът в миналото и днес

В предшестващите епохи, т.е. допреди три-четири века, престъпността е била рядко явление. Причините за нея изглеждали очевидни и понятни. Те се коренели в човешките страсти - алчност, похот, завист, ревност и пр. Но тези причини имат малко общо с някои неясни мотиви за престъпността през изминалия XX век, която в много случаи можем да определим като абсурдна. Навремето между желанието за престъпление и осъществяването му е стоял „страхът от Бога“. Хората изтръпвали при мисълта за възмездието. Оценявали нравствено постъпките си, питали се дали Бог ги одобрява. През XIX и XX век обаче нещо се промени. В душите на милиони хора проникна nihilismът. За тях Бог повече не съществува. Какво е най-точното определение за nihilismа? „Няма Истина, няма Абсолют. Всичко е относително.“ Това промени човешкото мислене изцяло. Щом няма Бог, няма абсолютна Истина.

Значи и най-грозната ми постъпка е относително грозна. Не съществува точен критерий за нейната оценка.

Материализъм и ниҳилизъм - основа на безбожието

През последните два века се разви материализмът, той трябваше да замени религията. Комунистическият режим бе времето на примитивен материализъм и жестока борба срещу Бога. Обявиха Създателя за измислица. Така душата на "свободния" човек, послушна Нему и на никой друг, ставаше робски зависима от земните господари. Ала Христос е казал: „Отдайте кесаревото кесарю, а Божието Богу“. Щом имаш управник, изплати му данъка си. Но ролята му в твоя живот свършва с практическите отношения. В областта на личната духовност ти си независим. Никой няма власт над безсмъртната ти душа. Тя е дом на Бога.

Материализмът се опита да привлече ниҳилистите (понякога успешно, а комбинацията имаше доста страшен резултат), да им даде своята истина и своята представа за прогрес. Опита да привлече всички хора, но материалистът няма как да разбере: Истината е непостижима с човешки средства, с човешкия ум, ограничен в малка точка на пространството и времето. Обожествяването на един идеологически водач и вярата, че той ни носи Истината, е грях и предателство към Господа. Истината, която дава вечен живот и свобода, може да се получи само свише. Който е разтворил Библията, трябва да си е задал въпроса: „Възможно ли е човешки умове да създадат една книга, която звучи тъй неземно, толкова тайнствено и възвисяващо и разрешава най-големите въпроси на живота с кратки притчи?“. Голяма част от хората не намериха отговор на своите вътрешни въпроси нито в материализма, нито в ниҳилизма, но разрушителното дело бе извършено - те изгубиха вярата си в Бога. Човекът е духовно същество и търси духовни отговори. Тези хора бяха примамвани в различни посоки от евтини магически фенери. И откриваха лъжи и полуистини.

Какво роди най-големия съвременен грях - отказа от Бога? Жестоки и кървави революции (истинският плод на брака между материализма и ниҳилизма), войни, отнели живота на милиони хора. Ако няма Бог - казваше Достоевски - всичко е позволено. Ако Божиите закони вече не са преграда за деянията ни, за човешката престъпност, ние измисляме тогава правилата и своите оправдания за стореното, като даваме простор на страшни и греховни амбиции. Водачи, налагащи режими на страх и насилие, заемат празното Божие място. Човекът, прекалено горд със своя ум, развива науката, изменя природата и даже своето тяло. Сляп е за всички последствия, тъй като съвършенството и красотата на Божието творение не раждат чувства в сърцето му. Човешкото съзнание вече не понася един толкова любящ Бог, който се интересува от душата ни, а не от нашия бизнес, научните ни изследвания или политическите ни речи; един Бог, прекалено безкомпромисен в нравствените си изисквания, Който не ни оставя да вършим спокойно грехове в днешния свят, така предразполагащ ни към тях - пари, удобства, сексиндустрия, дрога, всякакви магьосничества... Съвременният човек забравя постепенно радостта от чистия живот, известна само на християните.

Когато няма Бог

Когато няма Бог, смъртта е изчезване на личността, а не преход към вечния живот. Щом изчезваш без следа, какво значение има всичко, което си вършил - любов, добро,

святост? И защо трябва да се страхуваш и от най-големия си грях? Защо да не създадеш водородна бомба и да изпробваш колко милиона души ще избие? Нали и те са без значение? Случайни същества, а не Божии деца, всяко от които е скъпо на своя Отец? Убийственият материалистичен скептицизъм лишава от смисъл нашия живот. Там, където вярващият открива Божествения промисъл - в полета на птиците, в светлината на планинското езеро, в музиката на листата, материалистът вижда само очевидното, отхвърля всяко предположение за нещо висше.

Ала отдалечаването от Бога освобождава тъмни сили в човека. Лишен от вътрешни опори, той е склонен към агресия и ненавист, които търсят своя обект, а това е скрит ад за милиони хора. Всеобщият прагматизъм ги дразни, нещо не им достига, растящото благосъстояние не може да заглуши мъчителното им душевно страдание. От цял свят идват вести за абсурдни престъпления, като че ли лишени от мотиви. Юноша избива своето семейство, група младежи пребиват непознат, дори без да го ограбят. Някакъв мъж влиза в ресторант и застрелва десет души. Съществуват много белези за едно влудяващо безпокойство. Търсейки спасение от него, хората се насочват към екстремни дразнителни или просто **бягат от действителността**: страстта към движение, скоростта, т.е. култа към автомобила; привързаността към телевизията, която ни осигурява няколкочасова забрава; истеричното въздействие на рок и поп състави и певци, които докарват младия човек до транс. А досле много често идват часове на вътрешна празнота и на умора.

Голямото объркване на хората, лишени от Бога, отвежда винаги в грешни духовни посоки. Казваме „духовни“, защото много малка част от хората остават убедени груби материалисти за цял живот. Човекът е същество, което търси инстинктивно връзка със свръхестественото, невидимото, необяснимото. Уж е атеист, а ходи при гадатели. В Стария Завет обаче се говори много пъти, че връщането ни към езичеството е тежък грях. Заради него еврейският народ преживява тежки наказания. Днес, хиляди години оттогава, всичко се повтаря. Безброй групи по света възраждат забравени култове към слънцето, земята, огъня, водата, природните духове и т.н. Нуждата от религиозен живот се заменя от безразборни опити за осъзнаване на собствения „аз“, екстазни и поробващи разговори с невидими същества, пробуждане на спящи сили у човека. Разбира се, става дума и за техники, използвани от хиляди години в будистките манастири, както и от йогите, но тяхното любителско практикуване от съвременния човек му носи много тежки последствия. Медитативното насочване на мислите към невидими Учители, съчетано с общи молитви, е още едно от тези разклонения. Но душевната хармония не идва, неспокойствието продължава, даже се засилва. Хората не получават отговори на своите въпроси.

Лъжлива религия и нихилизъм

Днес има повече магьосници, екстрасенси и ясновидци, отколкото във всяка друга епоха от историята. Това е невероятно, защото се случва в така наречената епоха на разума. Библията изрично ни предупреждава, че ходенето при врачки, баятели, магьосници и пр. е грях пред Господа, то е част от езичеството (лъжливата религия). Всичко, което чакаме от тях (а те не са способни да ни го дадат), би могло да се постигне с една молитва, пълна с вяра, проста и сърдечна, която отправяме към Бога.

Колкото до nihilизма, той вече се превръща в самоцел през новото време, в идеология на разрушението. От революциите, които трябваше да разрушат старото общество, но не успяха да построят ново, през модерните течения в изкуството, които отричат всичко предишно, за да бъдат на свой ред отречени от още по-модерни течения, се стигна до разяждащото желание на милиони млади хора да пребият друг човек, да хвърлят камъни по колите, да чупят витрини... Те са децата на nihilизма. След разрушението не остава нищо. Затова някои съвременни философи прогласиха смъртта на идеите, смъртта на изкуството и в крайна сметка... очакването за смърт на човечеството. А търсенето на магьосниците и екстрасенсите обикновено е опит за спасение от нищото.

Изразът „смъртта на Бога“ в действителност не означава, че няма Бог, а само, че Той е умрял в сърцата на съвременните хора. У милиони човешки същества е изчезнало действителното усещане за духовна реалност. Ала чувството за сухата земна реалност, лишена от благодатта на Небето, или неясното съзнание за собствената отхвърленост, от което магьосниците не могат да ни излекуват, действат потискащо. Без Бог усещаме, повече или по-малко, що е беззащитност и самотност в един враждебен свят. Ето какво донесе на хората гигантският им nihilистичен опит да се събори Творецът от Неговия престол, за да седнат там човеци, които ще управляват света. Ала кой освен Христос ще ни даде истинска радост, търпение и любов? Как ще преодолеем без Него своите постоянни съмнения, подозрения, завист, ревност, нетърпение, желанието да оскъряваме и унижаваме другите? Само вярата в Бога изгражда цялостния човек, воден от нея във всяка своя дума и постъпка. На него винаги може да се разчита, той не се променя. **Лишеният от вяра** обикновено е изнервен и несигурен, с изненадващи реакции - днес приятелски, а утре враждебни.

Затова човечеството е в опасност.

21. Християнското отношение към грешника

„А книжниците и фарисеите доведоха при Него една жена, уловена в прелюбодеяние, и като я поставиха по средата, Му казаха: - Учителю, тази жена беше хваната на самото прелюбодеяние. Мойсей ни е заповядал в Закона да убиваме такива с камъни. Ти, прочее, какво казваш? И това казаха, за да го изпитат, та да имат в какво да Го обвиняват. А Иисус се наведе надолу и пишеше с пръст на земята, без да обръща на тях внимание. Но като продължаваха да Го питат, Той се изправи и им рече: - Който от вас е без грях, нека пръв хвърли камък върху нея. И пак се наведе надолу и пишеше по земята. А те, като чува това, и понеже съвестта ги бореше, се разотидоха един по един, като започнаха от по-старите, та до последните; и остана Иисус сам, и жената, която стоеше наред. И като се изправи, и не видя никого освен жената, Иисус ѝ рече: - Жено, къде са тези, които те обвиняваха? Никой ли не те осъди? И тя отговори: - Никой, Господи. Иисус рече: И аз не те осъждам. Иди си и недей вече греша.“ (Евангелие от Йоан, 8 гл.)

Грехът е болест

Хората обичат да осъждат другите за греховете им. И много рядко се замислят дали не са вършили същото. Християнското отношение към грешника започва от една известна максима: „**Грехът не е вина, а болест и вярата е изцелението.**“ Тези думи ни подсказват, че не бива да засипваме грешника с тежки обвинения, да усилваме чувството му за падение. Така не се лекува човешката душа.

Няма за какво да се големеем пред грешника, да се самовъзхваляваме за негова сметка. Ако надникнем по-дълбоко в делата и в мислите си, надали ще се изпълним със самочувствие на съдници. Даже когато сме спасени от същия грях, трябва да помислим: „Имам ли заслуга? Или просто не съм изживял същото изкушение?“. Гарантирана ли е нашата почтеност? Не, човек наистина разбира кой е в часове на изкушения, в часове на изпитания. Тогава се доказва стойността му. И много често остава изненадан. Мислел е, че няма да издържи, но устоява; мислел е, че ще устои, но се поддава... Ето защо нямаме право на надменност. Трябва да уважаваме достойнството на този, който е съгрешил. Как ще му помогнем, ако не страдаме заради собствено-то му страдание и срам? Ако понякога не ни се иска да ги поемем върху себе си?

Най-лошото е да му покажем своя страх от него, своето отвращение. Изразим ли тези чувства, ние му внушаваме, че е отхвърлен от човешкото общество. Внушаваме му отчаяние, а то е най-добрата почва за нови по-страшни грехове. „Само да съм подалеч от този човек - казват често хората - да не ми се мярка пред очите.“ Но ако отхвърлянето му завърши трагично? Не можем да предизвикваме нечие самоубийство, каквото и да ни струва това. **Бог ни е дал живот, който никой няма право да отнема.** Самоубийството е много тежък грях.

И този грях обикновено се предшества от една затворена врата, една невдигната телефонна слушалка - капката, която е преляла. „Дойде, но аз не го приех, дошъл ми е до гуша. Същата нощ се самоуби...“ Как се живее оттук нататък? Вярно, постоянният контакт с един презрян човек е голямо изпитание. Но нали трябва някой да го поеме? Дали не ни го праща Бог? Не иска ли Той да види способни ли сме да обичаме човека и в падението му? Да си спомним, че ни е създал, за да сме щастливи? Не само ти и аз, но и тази пропаднала душа...

Радостта от спасението

Лесно е да отминем някого. Трудно е да се отнесем съчувствено към тежкия му проблем. Да си спомним, че е бил невинно дете. Защо е изневерил на своето предназначение? Избавянето от греха за този човек ще е радост. Тя ще се изживява на капки, малко по малко, с всяка стъпчица нагоре. Светът, потънал в мрак за него поради греха, ще се завръща с тези стъпки на спасението. Той ще го открие пак. „Не съм пил от месец“ - казва алкохоликът. Каква гордост има в тези думи: „Все още имам воля, не съм се предал, не съм погубен...“ Колко хубаво е да се радваме в такъв момент с него! И кой всъщност ще се спаси от гибел, ако няма поне една душа, която да го жали и подкрепя? Грехът към себе си, грехът пред Бога - те са налице, даже ако такъв алкохолик не е имал близки, не е тормозил други хора.

Да не съдим хората, а да оставим тази грижа на Бога. Той преценява много по-добре от нас всички провинения и обстоятелства. Да не забравяме притчата за падналата жена. „Аз самият съм такъв, какъвто е и той“ - така говорели християнските светци за всеки грешник. Те помнели сложността на човешката природа и слабостта на хората в часове на изкушение. Помнели своите вътрешни борби, своето въздържание, молитвите си, трудното укрепване във вярата, трудните победи над греховните желаниа, Божията помощ. Целта им никога не е била да превърнат грешника в най-окаяното същество, смазано от тежестта на своя позор. Те знаели, че дълбоко в сърцето си той се срамува достатъчно, ако не е душевно мъртъв. Измъченият от провалите си човек има една най-жива потребност - да изплаче този срам, да почувства надежда, че може пак да се въздигне, да гледа открито хората в очите, да благодари на Бога за Неговата помощ, за търпението Му. А Бог чака разкаянието дори в смъртния ни час, Той може и тогава да го приеме. Разбира се, напълно закоравелият грешник понякога е наистина изгубен. Да си припомним двамата разбойници, между които бе разпънат Синът Божий. Единият повярва и се спаси в последната минута. В душата на другия не се събуди нищо.

Не е леко да говорим за нещата, които ни измъчват. Тягостно, неловко е, особено в началото. Унизеният човек е готов всеки момент да се затвори пак в себе си. Ала съчувствието и обичта събуждат бавно нещо позабравено в душата му. Не ги ли срещне, губи и доверие в света. Ето защо онзи, който му помага, представлява целия свят. Преди истината да изплува окончателно със своята мъчителност обачи преди да се разплаче, грешникът запазва някакво чувство на гордост. Можем да я наречем „гордост от греха“. „Аз съм различен - казва той понякога - аз имам смелостта да прекрача правилата.“ Така е с онези, които не познават Бога. Само мисълта за Него може да смири докрай сърцата им, да стопи зловредната суета, илюзията, че са различни, понеже са греховни - тази сламка за удавника. Обратно, различни нередко са онези, които остават чисти. В една компания, където пушат единайсет души, дванадесетият, непушачът, е различен.

Грешникът отчаяно търси сближаване с чисти хора, макар и да не го признава - все от гордост. Той иска да разбере себе си чрез тях; да се върне във времето отпреди позора. Дори когато не знае нищо за Царството Божие, смътно помни, че има нещо като небесна благодат, пренесена на земята и възвестена от един човек, когото християните наричат Спасител. Благодат, предназначена повече за малките и нуждаещите се в света, отколкото за великите и мъдрите, повече за пропадналите и блудниците, отколкото за благоустроените и безразличните. Благодат на спасението.